

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 12. august 2022

Sag 81/2021

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Knud Sander, beskikket)

I tidligere instans er afsagt kendelse af Vestre Landsrets 4. afdeling den 17. maj 2021 (S-1541-20).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Poul Dahl Jensen, Oliver Talevski og Anne Louise Bormann.

Påstande

T har nedlagt påstand om, at landsrettens dom af 19. maj 2021 ophæves, og at sagen hjemvises til landsretten, således at den fremmes som en bevisanke.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse.

Sagsfremstilling

T blev ved Retten i Sønderborgs dom af 10. juli 2020 idømt fængsel i 1 år og 3 måneder samt en advarsel om udvisning for en række tilfælde af bl.a. bedrageri og databedrageri til en samlet værdi af ca. 625.000 kr. begået i forening med hans kæreste A. T ankede til frifindelse i det ikke erkendte omfang, subsidiært formildelse. Anklagemyndigheden kontraankede til domfældelse efter tiltalen for byretten og skærpelse. A ankede også sin dom.

Ankesagen var berammet til hovedforhandling over otte retsdage i perioden 17. maj 2021 – 28. maj 2021, heraf to dage til votering og domsafsigelse. Ifølge tidsplanen skulle der på førstedagen ske oplæsning af byretsdommen og gennemgang af ankeforholdene. På andendagen skulle der ske forelæggelse, og desuden skulle de tiltaltes forklaringer eventuelt påbegyndes oplæst. På tredjedagen skulle der fortsat ske oplæsning af de tiltaltes forklaringer samt afhøring af de tiltalte. For landsretten var indkaldt de samme vidner som for byretten, herunder en af de forurettede, som havde lovligt forfald i byretten, og som skulle afgive forklaring på femtedagen.

T var op til sagens behandling i landsretten varetægtsfængslet i en anden sag, men blev løsladt fredag den 14. maj 2021 ca. klokken 15, dvs. 3 dage forud for hovedforhandlingens første dag, som var berammet til start den 17. maj 2021 klokken 12.30 på landsrettens bitingssted i Sønderborg.

I ugen op til hovedforhandlingen havde der været en del korrespondance mellem A, dennes forsvarer, landsretten og anklagemyndigheden om, hvorvidt A havde lovligt forfald. Om formiddagen på dagen for hovedforhandlingen meddelte As forsvarer, at A ville møde i landsretten ca. klokken 13.15.

Klokken ca. 11.20 på dagen for hovedforhandlingen kontaktede T landsretten og oplyste, at han ville køre fra Middelfart kort efter. Efter det af Statsadvokaten i Viborg oplyste tager turen fra Middelfart til Sønderborg ifølge Google Maps ca. 1 time og 20 minutter.

Retten blev sat klokken 12.30, hvor de tiltalte ikke var mødt. Landsretten konstaterede, at der var sket forkyndelse for de tiltalte, ligesom det blev oplyst, at begge forsvarere for nyligt havde været i kontakt med deres klienter, der derfor var bekendt med retsmødet og tidspunktet herfor.

Anklageren påstod de tiltaltes bevisanke afvist og tilkendegav, at anklagemyndighedens bevisanke ville blive frafaldet, hvis de tiltaltes bevisanke blev afvist.

Klokken 12.50 afsagde landsretten kendelse om, at bevisanken blev afvist i henhold til den dagældende § 920, stk. 2, i retsplejeloven, der var sålydende:

”Udebliver tiltalte uden oplyst lovligt forfald i et tilfælde, hvor dommen er anket af tiltalte, og hvor anken omfatter bevisbedømmelsen, kan retten ved kendelse afvise tiltaltes anke, hvis retten finder, at sagen ikke med nytte kan behandles, uden at tiltalte er til stede.”

Af landsrettens kendelse fremgår bl.a.:

”Tiltalte T og tiltalte A er lovligt indkaldt til hovedforhandlingen, men er udeblevet uden at have oplyst en gyldig grund. Tiltalte T og tiltalte A har anket principalt med påstand om frifindelse, og anken omfatter således bevisbedømmelsen. Da bevisanken ikke med nytte kan behandles uden de tiltaltes tilstedeværelse, afviser landsretten de tiltaltes bevisanke, jf. retsplejelovens § 920, stk. 2.”

Retten påbegyndte herefter behandlingen af udmålingsanken. Klokkerne 13.17, dvs. 47 minutter inde i hovedforhandlingen, mens byrettens dom blev læst op for landsretten, mødte de to tiltalte sammen. De blev orienteret om landsrettens kendelse om afvisning af bevisanken, og oplæsningen af byrettens dom blev genoptaget.

Klokken 14.04 efter en kort pause oplyste T landsretten om, at han ønskede kendelsen om afvisning af bevisanken genoptaget, da han mente at have lovligt forfald, hvortil retsformanden bemærkede, at dette spørgsmål ville blive behandlet senere.

Klokken 14.11 afbrød T oplæsningen af byrettens dom og oplyste, at han i fredags var blevet løsladt, og at han havde behov for at tale med en læge for at få en lægeerklæring, da han følte sig utilpas. Retsformanden bemærkede, at sagen ville blive fremmet i overensstemmelse med kendelsen, og at tiltalte ikke havde pligt til at være til stede, hvorefter T forlod retslokalet.

Udmålingsanken blev herefter fremmet til dom, der blev afsagt den 19. maj 2021. T mødte ikke til retsmøderne den 18. og 19. maj. For så vidt angår T skærpede landsretten straffen til fængsel i 1 år og 9 måneder, der blev fastsat som en tillægs- og fællesstraf. Han blev herudover idømt en betinget udvisning af Danmark.

Efterfølgende anmodede Ts forsvarer ved brev af 21. maj 2021 landsretten om genoptagelse af den afviste ankesag, hvilket landsretten afslog.

Anbringender

T har anført navnlig, at den dagældende retsplejelovs § 920, stk. 2, bør forstås således, at bevisanken afvises, hvis det er nødvendigt, at tiltalte skal afgive yderligere forklaring, men at det først bør ske på det tidspunkt, hvor tiltalte skal afgive yderligere forklaring.

Subsidiært at anken først bør afvises, når tiltaltes forklaring skal oplæses, idet tiltalte efterfølgende vil blive spurgt, om den svarer til hans forklaring for byretten. Der er ikke noget behov for, at tiltalte er til stede, mens forklaringerne oplæses.

Retsplejelovens § 920, stk. 2, er ikke indsat med henblik på at afvise anken grundet tiltaltes forsinkede fremmøde, men for at præcisere, at anken kun afvises, når der skal afgives yderligere forklaringer. Det kan ikke vurderes, om der er behov for yderligere forklaring, før forklaringerne er læst op, idet udgangspunktet er, at domsmændene ikke inden da kender til indholdet af forklaringerne. I denne sag havde landsretten ikke hørt forklaringerne og har derfor ikke forholdt sig til, om der er behov for yderligere forklaringer fra tiltalte.

Sagen kunne desuden være fremmet uden tiltaltes tilstedeværelse, da dommen er meget præcis for så vidt angår de domfældtes forklaringer i byretten, og der var derfor ikke noget behov for at afhøre tiltalte yderligere.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at spørgsmålet om hvorvidt en bevisanke bør afvises efter retsplejelovens § 920, stk. 2, som følge af tiltaltes udeblivelse, beror på en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag. I praksis afvises tiltaltes bevisanke normalt, hvis vedkommende udebliver, idet tiltalte som følge af sin udeblivelse ikke vil kunne afgive forklaring under ankesagen.

Af hensyn til bevisumiddelbarhedsprincippet, som bl.a. ligger til grund for reglen i retsplejelovens § 920, stk. 2, bør der udvises varsomhed med tilladelse til fremme af bevisanke fra tiltaltes side, hvis tiltalte udebliver. Den foreliggende sag kunne ikke med nytte fremmes, uden at T var til stede, og der er derfor ikke grundlag for at tilsidesætte landsrettens afvisning af bevisanken.

Det er uden betydning, hvorvidt byrettens gengivelse af tiltaltes forklaring er detaljeret eller ej. Det afgørende er, hvordan tiltalte forholder sig til forklaringen, herunder om han kan vedstå sig den eller ej. Det er ikke muligt at behandle bevisanken i denne sag uden at vide, hvordan tiltalte nærmere forholder sig, herunder hverken til hans gengivne forklaring eller beviserne, der vil blive præsenteret under en bevisanke. Det indebærer, at tiltalte skal være til stede ved hovedforhandlingens start. Der er desuden ikke tale om en bevisanke, hvor der var enighed om faktum, således at sagen alene angik fortolkning af retsgrundlaget.

Vurderingen af om retten er i gang med at behandle en bevis- eller udmålingsanke bør med rette foretages, før bevisførelsen påbegyndes, hvilket sker allerede på første retsdag.

Udgangspunktet er, at tiltalte har pligt til at være til stede under en anke rejst af ham, herunder ved bevisførelsens begyndelse, og det har undtagelsens karakter, at en bevisanke kan behandles uden tiltaltes tilstedeværelse.

Højesterets begrundelse og resultat

Kæremålet angår, om det var med rette, at Ts bevisanke blev afvist i henhold til den dagældende bestemmelse i retsplejelovens § 920, stk. 2. Efter denne bestemmelse kunne retten – hvis tiltalte udeblev uden oplyst lovligt forfald i et tilfælde, hvor dommen var anket af ham – ved kendelse afvise tiltaltes bevisanke, hvis retten fandt, at sagen ikke med nytte kunne behandles, uden at tiltalte var til stede.

Hovedforhandlingen til behandling af Ts anke, som omfattede såvel bevis- som udmålingsanke, var berammet med otte retsdage i perioden 17. – 28. maj 2021. Retten blev sat den 17. maj 2021 klokken 12.30, hvor T ikke var mødt. Klokken 12.50 afsagde landsretten kendelse om, at bevisanken blev afvist i henhold til den dagældende § 920, stk. 2, i retsplejeloven. Retten påbegyndte herefter behandlingen af udmålingsanken. T ankom først til retten 47 minutter efter, hovedforhandlingen var begyndt.

Højesteret lægger efter de foreliggende oplysninger til grund, at T ikke havde lovligt forfald.

Højesteret finder, at vurderingen efter den dagældende bestemmelse i retsplejelovens § 920, stk. 2, af, om ankesagen med nytte kunne behandles, uden at T var til stede, med rette er

foretaget på det tidspunkt, hvor landsretten konstaterede, at han var udeblevet. Højesteret finder ikke grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering af, at ankesagen – hvor det var planlagt, at T skulle afgive forklaring – ikke med nytte kunne behandles, uden at han var til stede.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

T skal betale kæresagens omkostninger.